

as. Ana Vlahek

Pravna fakulteta v Ljubljani

Education and Training of Judges in the field of EC Antitrust

16.1.2009

**Temeljna vprašanja reformirane ureditve po
Uredbi 1/2003 z vidika vloge nacionalnih
sodišč (pristojnost NS za uporabo
skupnostnega antitrusta, sodelovanje NS z
EK in UVK)**

Reforma antitrusta v ES – 1.5.2004

- **Uredba Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 PES:**

-
- *directly applicable exception system*: *ex ante* sistem potrditve → *ex post* sistem nadzora ravnanj (člen 1)
 - decentralizacija uporabe 81/3 PES (členi 1, 5, 6)
 - novi mehanizmi za pravilnejšo in bolj poenoteno uporabo antitrusta; *best placed authority*
(členi 3, 10, 11-13, 15, 16)
 - povečanje naknadnega nadzora + bolj jasno in natančno definiranje ukrepov EK
(členi 7-9, 17-22, 23-24)

Reforma antitrusta v ES – 1.5.2004

□ Post-reformna sekundarna zakonodaja

Uredba Komisije (ES) št. 773/2004 z dne 7. aprila 2004 v zvezi z vodenjem postopkov Komisije v skladu s členoma 81 in 82 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti

Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (2006/C 210/02)

Obvestilo Komisije o imuniteti pred globami in znižanju glob v kartelnih zadevah (2006/C 298/11)

Obvestilo Komisije Evropskih skupnosti o sodelovanju znotraj Mreže uradov za varstvo konkurence (2004/C 101/03)

Obvestilo Komisije Evropskih skupnosti o sodelovanju Komisije Evropskih skupnosti in nacionalnih sodišč (2004/C 101/03)

Obvestilo Komisije Evropskih skupnosti o obravnavi prijav s strani Komisije Evropskih skupnosti po 81. in 82. členu Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (2004/C 101/05)

Obvestilo Komisije Evropskih skupnosti o neformalnih smernicah glede aktualnih vprašanj v zvezi s členoma 81 in 82 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, ki se pojavljajo v posameznih primerih (usmeritvena pisma) (2004/C 101/06)

Obvestilo o konceptu učinka na trgovanje, vsebovanem v 81. in 82. členu Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (2004/C 101/07)

Smernice o uporabi člena 81(3) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (2004/C 101/08)

Obvestilo Komisije o pravilih za vpogled v spis Komisije v zadevah na podlagi členov 81 in 82 Pogodbe ES, členov 53, 54 in 57 Sporazuma EGP in Uredbe Sveta (ES) št. 139/2004 (2005/C 325/07)

Obvestilo Komisije o sporazumih manjšega pomena, ki neznatno omejujejo konkurenco po členu 81(1) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (de minimis) (2001/C 368/07)

Obvestilo Komisije o opredelitvi upoštevnega trga za namene konkurenčnega prava Skupnosti (97/C 372/03)

Bela knjiga o odškodninskih tožbah zaradi kršitve protimonopolnih pravil ES (COM(2008) 165 konč.) – 2.4.2008

Vpliv reforme na ZPOmK-1

- **neposredno:**

Uredba 1/2003	ZPOmK-1
3	25 (enotni postopek)
5,6	4/2 + vse določbe o 81 in 82 (uporaba zakona)
20, 22	35 (sodelovanje urada pri preiskavah drugih) - že v 15. členu ZPOmK
35	12 (naloge in pristojnosti urada)
11, 13, 16	40 (ustavitev postopka)
15	63 (sodelovanje s sodišči)
BK	62 (odškodnine)

- **posredno:**

- leniency
- preiskava
- kazni
- zaveze
- ...

Uredba 1/2003

- določbe o nacionalnih sodiščih

- **Preambula: točke (3), (4), (5), (7), (8), (9), (13), (21), (22), (27), (35)**
- **Pogl.01: Načela (3. člen: razmerje 6+9 / 81+82)**
- **Pogl.02: Pristojnosti (6.člen - NS)**
- Pogl.03: Odločbe Komisije
- **Pogl.04: Sodelovanje (15.člen – EK/OVK in NS + 16. člen - NC ne sme sprejeti odločitve v nasprotju s predhodno odločitvijo EK)**
- **Pogl.05: Preiskave (20. in 21. člen)**
- Pogl.06: Kazni
- Pogl.07: Obdobja omejitve
- Pogl.08: Zaslišanja in zaupnost
- Pogl.09: Uredbe o izjemah
- Pogl.10: Splošne določbe
- Pogl.11: Prehodne, spreminjajoče in končne določbe

Uporaba skupnostnega AT s strani NS - pristojnost

- Člen 6 Uredbe 1/2003: Pristojnosti nacionalnih sodišč

Nacionalna sodišča so pristojna za uporabo členov 81 in 82 Pogodbe.

- Preambula Uredbe 1/2003:

(7) Nacionalna sodišča imajo pri uporabi pravil konkurence Skupnosti bistveno vlogo. V pravnih sporih med posamezniki ščitijo osebne pravice v skladu s pravom Skupnosti, na primer z določanjem odškodnin oškodovancem. Nacionalna sodišča dopolnjujejo naloge nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco. Zato jim mora biti v celoti dovoljena uporaba členov 81 in 82 Pogodbe.

- Obvestilo o sodelovanju EK in NS (2004/C 101/04): A II.
- 62., 63. člen ZPOmK-1

Uporaba skupnostnega AT s strani NS

- enotna uporaba

→ Podrobneje o tem glej Komninos (Effect of Commission decisions on private antitrust litigation: Setting the story straight), CMLR 2007, št. 5!!!

□ 16/1 člen Uredbe 1/2003 (*Delimitis, Masterfoods*)

Kadar nacionalna sodišča odločajo o sporazumih, sklepih ali usklajenih ravnanjih v skladu s členom 81 ali členom 82 Pogodbe, **ki so že predmet odločbe Komisije**, ne morejo sprejeti odločitev, ki so v nasprotju s sprejeto odločbo Komisije. Prav tako se morajo izogibati odločitvam, ki bi nasprotovale odločbi, **ki jo namerava sprejeti Komisija v že začetem postopku**. Zato lahko nacionalno sodišče oceni, ali je potrebno, da svoje postopke ustavi. Ta obveznost ne posega v pravice in obveznosti iz člena 234 Pogodbe.

a) **EK še ni sprejela odločbe** (Uredba 16/1+ Obvestilo tč. 12, 14 + praksa):

→ NS lahko EK povpraša o tem, ali je že začela postopek itd. (*Delimitis, Dijkstra*)

→ NS se mora izogibati nasprotujoči odločitvi od predvidene s strani EK → v ta namen lahko: 1. prekine postopek (Uredba 16/1+ *Delimitis, Masterfoods*; EK take primere prednostno obravnava); 2. lahko pa odloči, a ne v nasprotju s pričakovano odločitvijo EK in v skladu z že obstoječo odločbo EK v podobnem primeru

b) **EK je že sprejela odločbo** (Uredba 16/1 + Obvestilo tč. 13 + praksa):

→ NS jo upošteva

→ če pa NS dvomi vanjo --> P? o veljavnosti odločbe na ECJ (*Foto Frost*)

→ če je EK je že sprejela odločbo in jo naslovnik toži pred CFI (Uredba 16/1 + Obvestilo tč. 13 + *Masterfoods*): NS naj počaka na odločitev CFI/ECJ ali postavi P? na ECJ o veljavnosti odločbe EK

→ 62/2 člen ZPOMK-1 (+ dodano: vezanost na PM-odločbo UVK): samo odšk. primeri; neustrezno besedilo glede vezanosti na odločbo EK

Katera NS v SLO so to?

→ vedno, kadar slovensko sodišče uporablja **skupnostni antitrust = 81/82 PES:**

□ **VS RS**

→ 54. - 61. člen ZPOmK-1 + ZUS-1: sodno varstvo zoper odločbe UVK

□ **KP**

→ 225. člen KZ-1 (*zloraba monopolnega položaja*) → glej uvodno izjavo 8 preambule uredbe!!!

□ **po zakonu o prekrških**

→ sodno varstvo zoper odločbo UVK o globi

□ **CP/GP**

→ ničnost sporazuma / ničnost protikonkurenčnih posledic prepovedanih usklajenih ravnanj

→ kot *sword* - konkurent, dobavitelj/distributer, potrošnik

→ kot *shield* - pogodbeni partner sporazuma/pogodbe, sklenjene na podlagi zlorabljene tržne moči

→ odškodninski zahtevak

→ potrošnik, konkurent, pogodbeni partner

→ ...

→ drugi postopki (tudi tisti zunaj uporabe 81/82 PES)?

Namen sodelovanja?

- učinkovito sodelovanje
 - pravilna in poenotena uporaba skupnostnega antitrusta
 - uspešna reforma

Pravna podlaga za sodelovanje

- **Uredba Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 PES**
 - tč. 21 preambule
 - 15. člen (cooperation with national courts)

 - **Obvestilo Komisije o sodelovanju Komisije in nacionalnih sodišč držav članic pri uporabi členov 81 in 82 PES (2004/C 101/03)**
 - tč. 15 – 37

 - **ECJ/CFI case-law**
 - *Zwartweld (C-2/88 Imm.) Delimitis (C-234/89), Dijkstra (C-319/93, C-40/94 in C-224/94), Postbank (T-353/94),...*

 - **63. člen ZPOmK-1 (sodelovanje med sodišči, Evropsko komisijo in uradom)**

 - **10. člen PES**
 - duty of loyal co-operation (velja tudi za NC – *EK v IT (C-69/90), Roquette Freres (C-94/00)*)
-

Uredba 1/2003 - preambula

(21) *Enotnost pri uporabi pravil konkurence zahteva tudi vzpostavitev oblik sodelovanja med sodišči držav članic in Komisijo. To velja za vsa sodišča držav članic, ki uporabljajo člena 81 in 82 Pogodbe ...*

... Zlasti morajo nacionalna sodišča imeti možnost, da Komisijo zaprosijo za informacije ali njeno mnenje v zadevah, ki se tičejo uporabe zakonodaje Skupnosti o konkurenci.

Komisija in organi, pristojni za konkurencu v državah članicah, morajo imeti tudi možnost, da predložijo pisne ali ustne ugotovitve sodiščem, ki uporabljajo člena 81 in 82 Pogodbe. Te pripombe je treba predložiti v okviru nacionalnih proceduralnih pravil in ravnanj, vključno s tistimi, ki varujejo pravice strank. Zato je treba sprejeti ukrepe, ki zagotavljajo, da so Komisija in organi, pristojni za konkurencu v državah članicah, stalno dobro obveščeni o postopkih, ki tečejo pred nacionalnimi sodišči.

Uredba 1/2003 - 15. člen

1. V postopkih za uporabo člena 81 in člena 82 Pogodbe lahko sodišča držav članic **zaposlijo Komisijo, da jim pošlje informacije, s katerimi razpolaga, ali svoje mnenje o vprašanjih glede uporabe pravil konkurence Skupnosti.**
 2. Države članice Komisiji **posredujejo kopije vseh pisnih sodb** nacionalnih sodišč o uporabi člena 81 ali člena 82 Pogodbe. Posredujejo jih takoj, ko je celotna pisna sodba vročena strankam.
 3. **Organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, lahko nacionalnim sodiščem svoje države članice po uradni dolžnosti pisno predložijo pripombe o vprašanjih glede uporabe člena 81 ali člena 82 Pogodbe.** Sodiščem svoje države članice lahko dajo svoja mnenja tudi ustno z dovoljenjem zadevnega sodišča. **Kadar skladna uporaba člena 81 ali člena 82 Pogodbe tako zahteva, lahko Komisija na lastno pobudo pisno predloži svoje opombe sodiščem držav članic.** Svoje pripombe z dovoljenjem zadevnega sodišča lahko da tudi ustno. Zgolj za pripravo svojih pripomb lahko organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, in Komisija zahtevajo od zadevnega sodišča države članice, da jim pošlje ali zagotovi pošiljanje vseh dokumentov, ki so potrebni za oceno primera.
 4. Ta člen ne posega v pooblastila za dajanje pripomb pred sodišči, ki so dodeljena organom, pristojnim za konkurenco v državah članicah, v skladu s pravom države članice.
-

Uredba 1/2003 – 15. člen

1.: EK pomaga NS

- posredovanje podatkov
- posredovanje mnenja

+ Obvestilo (← case-law)
+ 63/5 ZPOmK-1

3. + 4.: EK/OVK “pomaga” NS

- posredovanje mnenja

+ Obvestilo (← case-law)
+ 63/2,3,4 ZPOmK-1

2.: NS pomaga EK

- posredovanje odločb

+ Obvestilo (← case-law)
+ 63/6,7 ZPOmK-1 (+ posredovanje UVK)
(+ 63/1 ZPOmK-1: obveščanje UVK o vseh začelih postopkih)

Posredovanje podatkov na prošnjo NC

- *Delimitis (tč. 53), Zwartweld*
- **Obvestilo 1993**

- **15/1 Uredbe 1/2003:**

*V postopkih za uporabo člena 81 in člena 82 Pogodbe lahko sodišča držav članic zaprosijo Komisijo, **da jim pošlje informacije, s katerimi razpolaga**, ali svoje mnenje o vprašanjih glede uporabe pravil konkurence Skupnosti.*

- **Obvestilo 2004 (tč. 21-26)**
 - **ZPOmK-1: /**
-

Posredovanje podatkov na prošnjo NC

- **“informacije”**: ← tč. 21 Obvestila (← *Delimitis*)
 - **dokumenti v zadevi** (zaupnost?) ← tč. 23-26 (← *Zwartweld*)
 - **o procesnih vprašanjih** (ali je primer pred EK, ali je začela postopek, ali je že zavzela stališče, ali in kdaj bo v zadevi odločila) ← za potrebe odločitve o prekinitvi postopka / začasnih ukrepih

 - **naslov za pošiljanje prošenj**:
European Commission, Directorate General for Competition, B-1049, Bruselj, Belgija
ali
COMP-AMICUS@ec.europa.eu

 - **odgovor EK**:
 - v 1 mes od prejema prošnje/od prejema dodatnih podatkov od NC ← tč. 22 Obvestila

 - **pridobivanje podatkov od UVK?**
 - Uredba 1/2003 / ZPOmK-1: /
 - ?
-

Posredovanje mnenj EK na prošnjo NC

→ **Delimitis (tč. 53)**

→ **Obvestilo 1993**

→ **15/1 Uredbe 1/2003:**

*V postopkih za uporabo člena 81 in člena 82 Pogodbe lahko sodišča držav članic zaprosijo Komisijo, da jim pošlje informacije, s katerimi razpolaga, ali **svoje mnenje o vprašanjih glede uporabe pravil konkurence Skupnosti.***

→ **Obvestilo 2004 (tč. 27-30)**

→ **63/5 ZPOmK-1:**

*Če sodišče zaprosi Evropsko komisijo za mnenje v skladu s prvim odstavkom 15. člena Uredbe 1/2003/ES, **mora o tem obvestiti stranke ter po prejemu mnenja Evropske komisije poslati kopijo mnenja uradu in strankam postopka.** Mnenje ni zavezujoče.*

Posredovanje mnenj EK na prošnjo NC

= sekundarni mehanizem (primarno naj išče odgovor v praksi ECJ/CFI, hard in soft law)

= lahko vzporedni mehanizem PR

- ekonomska, pravna, dejanska vprašanja (brez presoje konkretnega primera pred NC)
-

Posredovanje mnenj EK na prošnjo NC

Naslov za pošiljanje prošenj:

European Commission, Directorate General for Competition, B-1049, Bruselj, Belgija

ali

COMP-AMICUS@ec.europa.eu

Kaj naj prošnja (jasna, enostavna, precizna, do 10 strani, oštevilčeni odstavki) vsebuje:

- kratka predstavitev primera, navedba relevantnih dejstev, povzetek glavnih argumentov strank
- razlaga, zakaj se je odločilo za zaprosilo
- vprašanja (jasno ločena; na začetku ali koncu)
- EK lahko zaprosi za dodatne podatke
- ne komunicira s strankami

Odgovor EK:

- v 4 mes od prejema ? / od prejema naknadnih podatkov od NS (85 %); če se NC mudi → prej
 - pravno ne zavezuje NS!!! (P? zavezuje)
-

Posredovanje mnenj EK na prošnjo NC

□ Prošnje NS na Komisijo po Obvestilu 1993:

1997 = 1

1998 = 4

1999 = 5 (4 ŠP)

2000 = 7 (6 ŠP, 1 BL)

2001 = 10 (8 ŠP, 1 A, 1 D)

□ Izdana mnenja EK po Uredbi 1/2003:

2004 = 6 ŠP

2005 = 3 BL, 1 LIT, 2 ŠP

2006 = 1 NL

2007 = 2 SV, 1 ŠP

Posredovanje mnenj EK na prošnjo NC

- **3 primeri mnenj EK po 15/3 Uredbe 1/2003, objavljeni** (po izdaji sodbe) **na spletni strani EK:**

<http://ec.europa.eu/competition/court/requests.html>

1. *Wallonie Expo SA/FEBIAC asbl.* → [case 1](#)
2. *SABAM c Productions and Marketing* → [case 2](#)
3. *Laurent Emond c Brasserie Haacht* → [case 3](#)

- **prošnja na EK via 15/1 Uredbe 1/2003 v. P? na ECJ via 234 PES?**
-

Posredovanje mnenj UVK na prošnjo NC?

□ mnenje UVK o uporabi 81/82 PES na prošnjo NC?

- Uredba 1/2003, ZPOmK-1: /
- podlaga kje drugje?

□ mnenje UVK o uporabi SL-AT na prošnjo NC?

- ZPOmK-1: /
 - podlaga kje drugje?
-

Posredovanje mnenj EK/UVK na lastno pobudo

→ 15/3,4 Uredbe 1/2003:

3. **Organi, pristojni za konkurenco v državah članicah**, lahko nacionalnim sodiščem svoje države članice po uradni dolžnosti **pisno** predložijo **pripombe o vprašanjih glede uporabe člena 81 ali člena 82 Pogodbe**. Sodiščem svoje države članice lahko dajo svoja mnenja tudi **ustno z dovoljenjem zadevnega sodišča**. **Kadar skladna uporaba člena 81 ali člena 82 Pogodbe tako zahteva**, lahko **Komisija** na lastno pobudo pisno predloži svoje opombe sodiščem držav članic. Svoje pripombe z dovoljenjem zadevnega sodišča lahko da tudi ustno. Zgolj za pripravo svojih pripomb lahko organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, in Komisija **zahtevajo od zadevnega sodišča države članice, da jim pošlje ali zagotovi pošiljanje vseh dokumentov, ki so potrebni za oceno primera**.

- UVK / EK: “glede uporabe 81 ali 82 PES” / “kadar skladna uporaba 81 ali 82 PES tako zahteva” ???
- pisno/ustno (10 PES?)
- dolžnost dostave dokumentov

→ Obvestilo 2004 (tč. 20, 32):

- EK se bo omejila na ekonomsko in pravno analizo dejstev, ko bo to zahtevala poenotena uporaba AT
 - EK ne komunicira s strankami
 - povzetki mnenj v letnem poročilu in na spletni strani EK
-

Posredovanje mnenj EK/UVK na lastno pobudo

4. Ta člen ne posega v pooblastila za dajanje pripomb pred sodišči, ki so dodeljena organom, pristojnim za konkurenco v državah članicah, v skladu s pravom države članice.

- SLO: /
 - EST npr. obvezno sodelovanje OVK vedno, ko NS odloča po 81/82 PES
-

Posredovanje mnenj EK/UVK na lastno pobudo

→ 63/2,3,4 ZPOmK-1:

2. Kadar poda **Evropska komisija** v skladu s tretjim odstavkom 15. člena Uredbe 1/2003/ES pisno stališče do vprašanj uporabe 81. ali 82. člena Pogodbe o Evropske skupnosti, **mora sodišče kopijo pisnega stališča nemudoma poslati uradu in strankam postopka.**

- po Obvestilu 1993 je EK poslala mnenje tudi strankam, sedaj NC
- dodatek, da pošlje še UVK

3. Kadar poda **urad** v skladu s tretjim odstavkom 15. člena Uredbe 1/2003/ES pisno stališče do vprašanj uporabe 81. ali 82. člena Pogodbe o Evropski skupnosti, **mora sodišče kopijo pisnega stališča nemudoma poslati strankam postopka.**

- ne pa Komisiji
 - UVK + EK v isti zadevi?
-

Posredovanje mnenj EK/UVK na lastno pobudo

4. Evropska komisija in urad lahko pisno stališče iz drugega in tretjega odstavka tega člena podata kadar koli do izdaje odločbe. Pisno stališče ni zavezujoče.

→ **trenutek podaje mnenja:**

- Uredba 1/2003: /
- Obvestilo: EK v pritožbenem postopku (←le obveznost pošiljanja sodb...)

→ **narava mnenja:**

- Uredba 1/2003: /
 - Obvestilo: ne zavezuje
-

Posredovanje mnenj EK/UVK na lastno pobudo

Do danes: 2 primera amicus curiae EK po 15/3 Uredbe 1/2003:

- 2006, prizivno sodišče v Parizu, interpretacija skupinske uredbe o motornih vozilih
 - 2007, prizivno sodišče v Amsterdamu, davčna olajšava za globo, naloženo s strani EK zaradi kršitve 81 PES
 - P? na ECJ (C-429/07): *Is the Commission competent, under Article 15(3) of Regulation No 1/2003, to submit, on its own initiative, written observations in proceedings relating to the deductability from the (taxable) profit realised by the party concerned in 2002 of a fine for infringement of Community competition law, which was imposed by the Commission on X KG and (partially) passed on to the party concerned?*
-

Posredovanje sodb EK in UVK

→ 15/2 Uredbe 1/2003:

Države članice *Komisiji* posredujejo *kopije vseh pisnih sodb* nacionalnih sodišč o uporabi člena 81 ali člena 82 Pogodbe. Posredujejo jih *takoj, ko je celotna pisna sodba vročena strankam*.

→ namen: seznaniti EK/UVK → možnost sodelovanja po 15/3 + seznaniti vse druge zainteresirane

→ 63/6,7 ZPOMK-1:

6. Sodišče mora uradu in *Evropski komisiji* poslati kopijo vsake odločbe o uporabi 81. ali 82. člena Pogodbe o Evropski skupnosti *hkrati z vročitvijo strankam*.

7. Komunikacija med sodišči in Evropsko komisijo lahko poteka neposredno ali prek urada.

- razširitev na posredovanje UVK
- 63/7 velja za vse primere sodelovanja

□ **Baza odločb NCs:**

<http://ec.europa.eu/competition/eojade/antitrust/nationalcourts/>

Obveščanje EK in UVK o postopkih

→ Uredba 1/2003: /

→ 63/1 ZPOmK-1:

*O vsakem postopku pred sodišči, ki je povezan z uporabo 81. ali 82. člena Pogodbe o Evropski skupnosti, mora sodišče nemudoma obvestiti **urad**.*

→ le UVK

Ocena po 5 letih veljave sistema ?

- številke kažejo:
 - NCs institut uporabljajo (15/1)
 - EK institut začenja uporabljati (15/3) – bolj redko, sicer reforma ni smiselna
 - + prvi PR na ECJ o razlagi AC
 - UVK (15/3)???
 - baza podatkov vzpostavljena (15/2)

 - SLO?
 - dodatna ureditev (stroški sodelovanja, način obveščanja,...)?
 - ali bo UVK sodeloval kot AC?
 - kako bodo naši NCs uporabljali institut AC?
 - AC v primeru SLO-AT?
-